

Korupcijai atsparios aplinkos kūrimo svarba savivaldoje

Elanas Jablonskas

2023 m. rugsėjo 22 d.

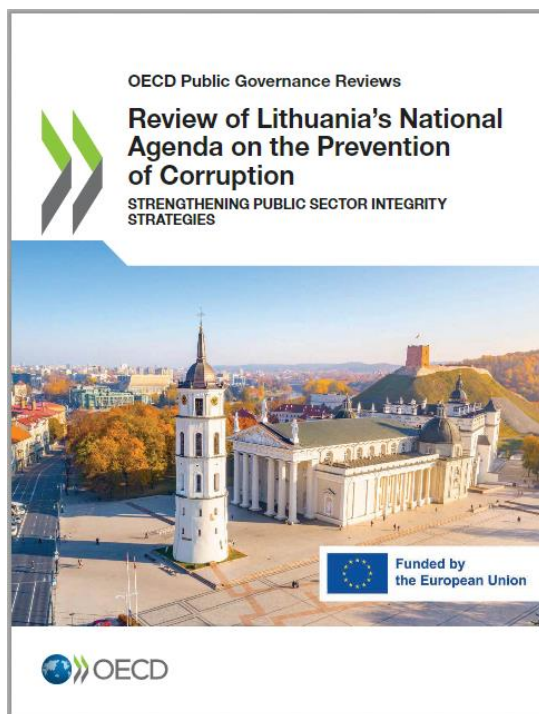

Korupcija ir jos kaina...

Korupcijos rizikų valdymo savivaldoje aktualumas

- Vietos savivaldos institucijos turi reikšmingus įgaliojimus svarbiose srityse.
- Decentralizacija ir savivaldos galių stiprinimas centrinės valdžios institucijų įgaliojimų sąskaita.
- Tarptautinių organizacijų vertinimai.
- Verslo, visuomenės nuomonė ir patirtis (tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis“ duomenys).

Tarptautinių organizacijų vertinimai

https://www.oecd-ilibrary.org/governance/review-of-lithuania-s-national-agenda-on-the-prevention-of-corruption_e6efed26-en

Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) ataskaita „Lietuvos nacionalinės korupcijos prevencijos darbotvarkės apžvalga. Viešojo sektoriaus skaidrumo strategijų stiprinimas“ :

- plėsti savivaldybių antikorupcijos komisijų veiklą;
- didinti vietos valdžios kontrolės ir audito tarnybų nepriklausomumą;
- didinti atskaitomybę visuomenei - viešinti informaciją, sudarant galimybę vykdyti sprendimų įgyvendinimo stebėseną.

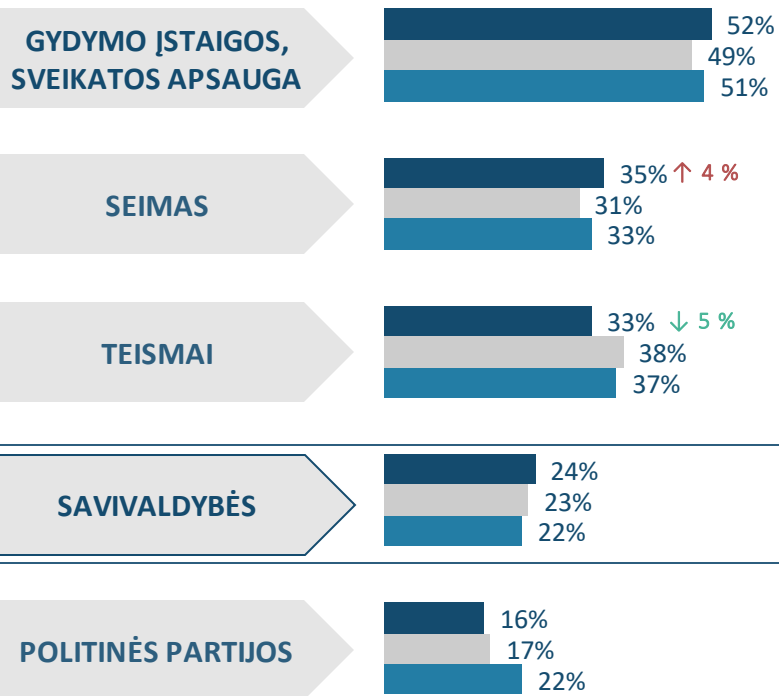
Lietuvos korupcijos žemėlapis 2019-2022 / 2023 m.

INSTITUCIJŲ KORUMPUOTUMO VERTINIMAS: TOP 5

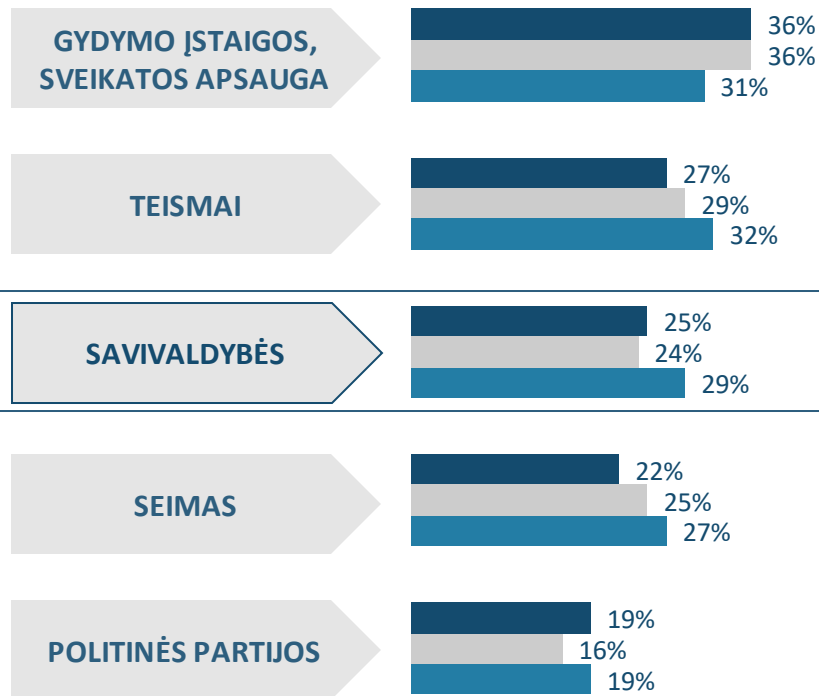
Jvardinkite 5 institucijas, kurios, jūsų nuomone, šiuo metu Lietuvoje yra labiausiai korumpuotos

■ 2020 m. ■ 2021 m. ■ 2022 / 2023 m.

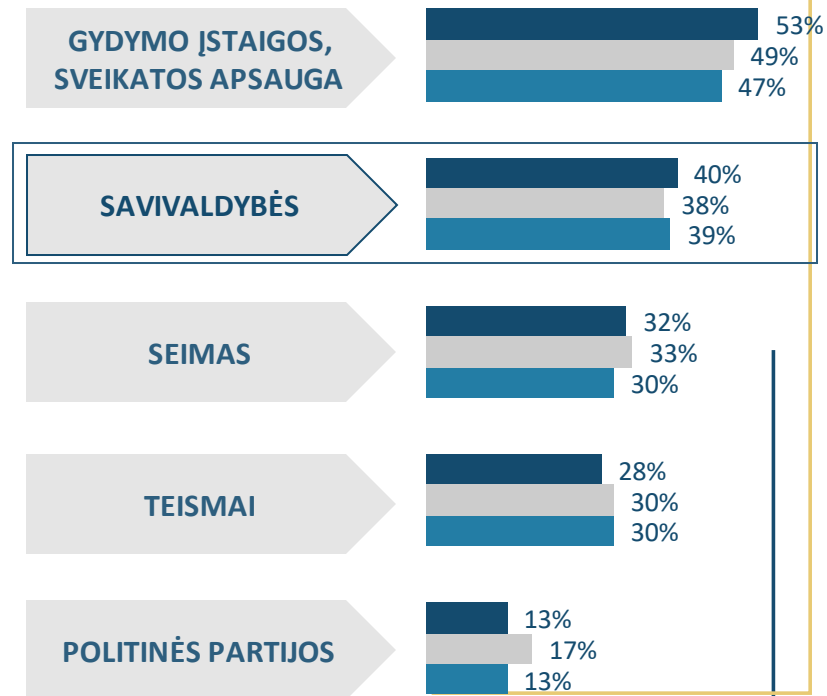
Gyventojai

Įmonių vadovai

Valstybės tarnautojai

Rodyklėmis žymimi statistinę paklaidą peržengiantys pokyčiai, lyginant su 2021 m.

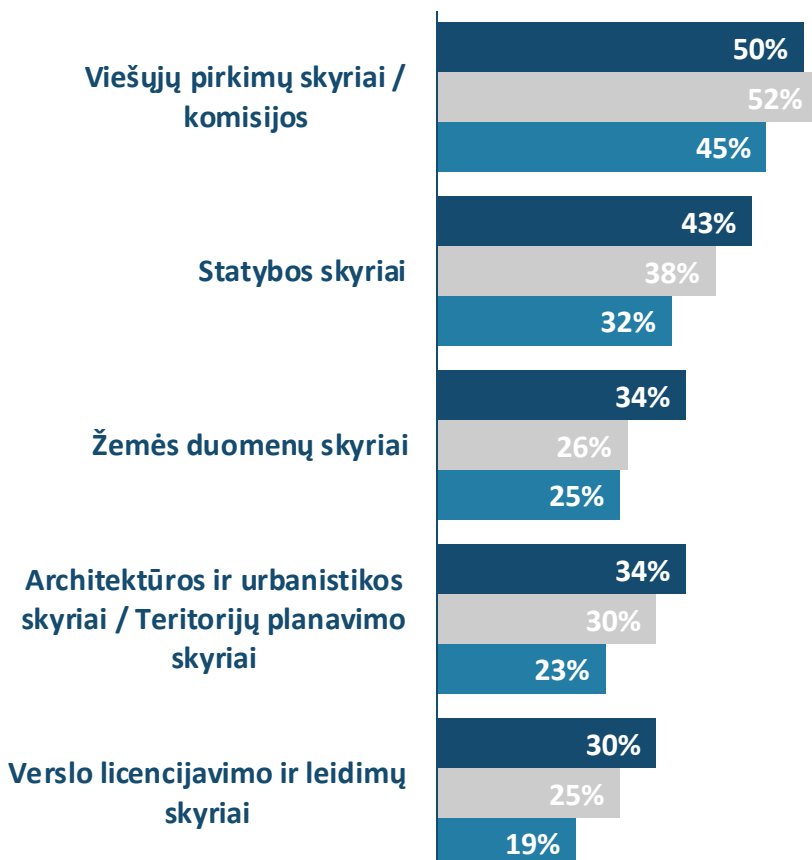
Lietuvos korupcijos žemėlapis 2019-2022 / 2023 m.

SAVIVALDYBIŲ INSTITUCIJŲ KORUMPUOTUMO VERTINIMAS: TOP 5

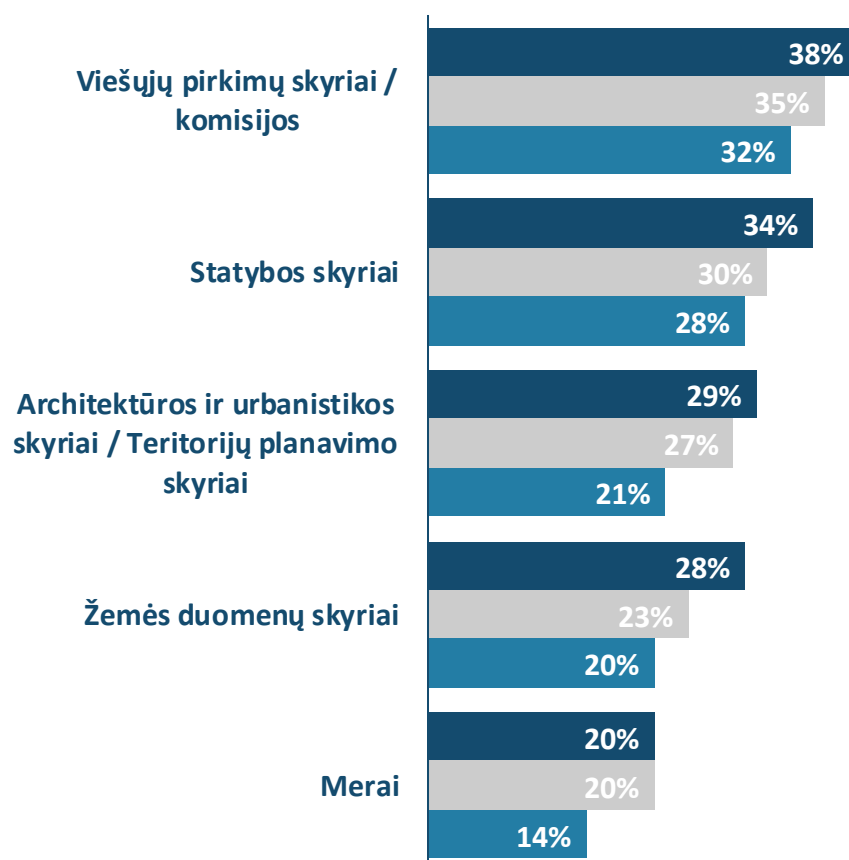
labai korumpuota

2020 m. 2021 m. 2022 / 2023 m.

Gyventojai

Įmonių vadovai

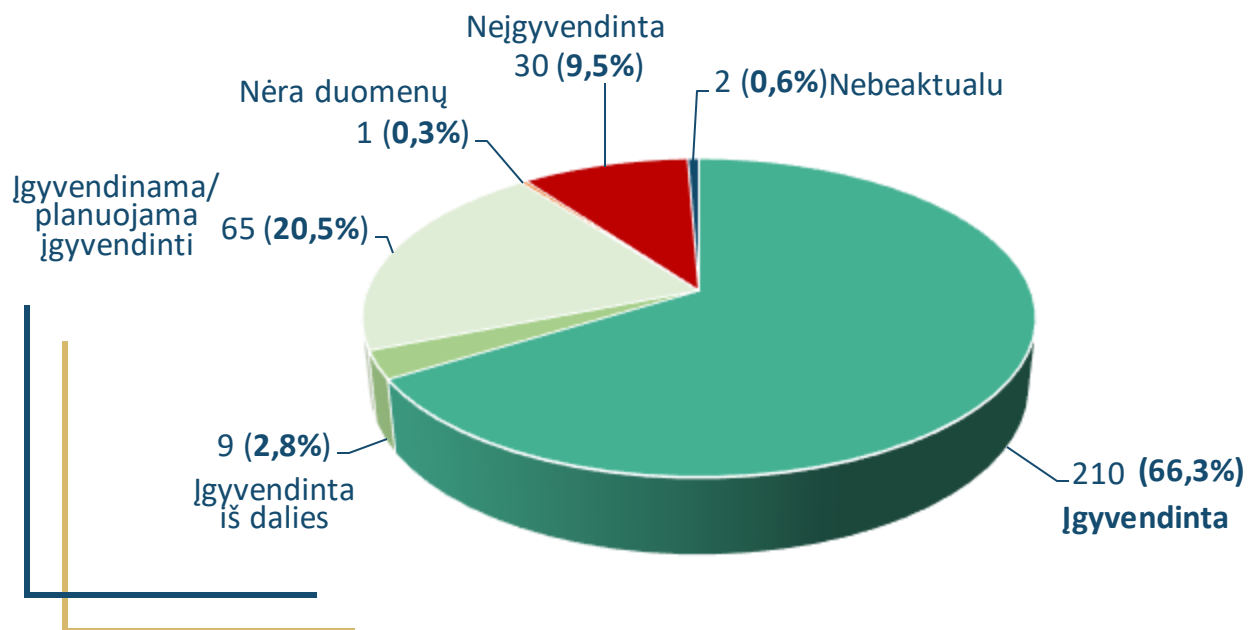

Valstybės tarnautojai

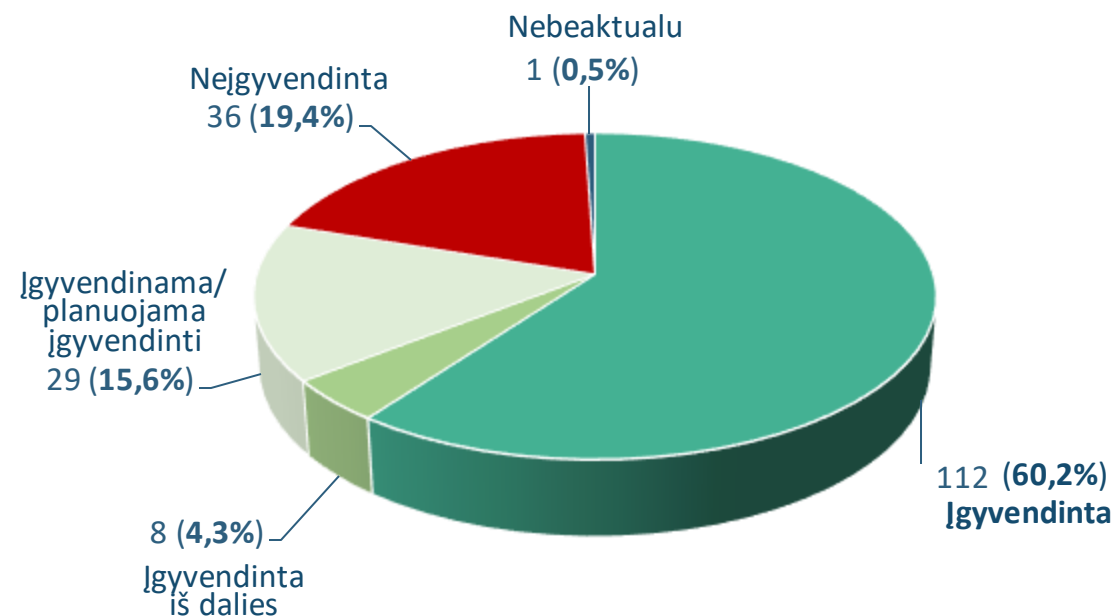

STT nustatytų rizikų valdymui skirtų pasiūlymų įgyvendinimas

- **Korupcijos rizikos analizės 2021 – 2022 m.** (15 KRA (~45 proc. nuo visų); 151 pastaba, iš jų 66 kritinės; 317 pasiūlymų)

- **Antikorupciniai teisės aktų projektų vertinimai 2021 – 2022 m.** (vertinimų – 22; teisės aktų/jų projektų – 68; pastabų ir pasiūlymų – 194, iš jų 76 kritinės)

Pagrindinės rizikingos sritys ir aktuali problematika

Sveikatos priežiūros paslaugos

1

Nepakankamas **pacientų eilių formavimo ir valdymo automatizavimas**: ribojama informacija pacientui apie specialistų užimtumą; sudaromas neobjektyvų asmens sveikatos priežiūros paslaugų „deficitas“.

Viešieji pirkimai

2

- Poreikio kontrolės trūkumas įsigyjant nereikalingas prekes, paslaugas ar darbus.
- Tiekėjų protegavimas.
- Priimamos pirkimo sąlygų neatitinkančios, **nekokybiškos prekės, paslaugos ar darbai**.
- **Viešųjų ir privačių interesų konfliktai** priimant sprendimus.

Statinių (jų patalpų) naudojimo pagal paskirtį kontrolė

3

- Diskrecija atlikti statinio (patalpų) naudojimo pagal paskirtį patikrinimą.
- **Nepakankamas reglamentavimas** dėl atliekamų procedūrų.

Kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo lėšų paskirstymas

4

- Neobjektyviai sudaromas, tikslinamas ar papildomas prioriteto tvarka finansuojamų objektų sąrašas.
- Nepakankamai aiški **savivaldybių tarybų kompetencija** tvirtinant objektų sąrašus.
- Diskrecija, išimtis, dviprasmybės **prioritetizuojant objektus**.
- **Objektus vertinančios/reitinguojančios komisijos** veiklos reglamentavimo trūkumas.

Savivaldybių būsto (įskaitant socialinį) fondo sudarymas ir administravimas

5

- Galimybė **socialinį būstą gauti** ne eilės tvarka arba asmenims, kuriems toks būstas **nepriklauso**.
- Socialinių, savivaldybės bei tarnybinių būstų naudojimas **ne pagal paskirtį**.
- Sudaromos palankios sąlygos neteisėtai socialinio būsto **subnuomai**.

Socialinių paslaugų teikimas

6

Plati diskrecija atsisakyti/suteikti socialines paslaugas, pakeisti ar nutraukti jau teikiamas, taip siekiant materialinės ar kitokios naudos.

Nustatytų rizikų valdymas

- **Efektyvinti** elektroninę išankstinę pacientų registraciją, vykdyti laukimo eilių paslaugoms gauti stebėseną.
- **Aiškiai reglamentuoti**, kaip savivaldybėse atrenkami objektai kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimui, nustatomi jų prioritetai ir procedūriniai klausimai.
- **Nustatyti aiškiai** socialinių paslaugų teikimo pagrindus, kada neskiriamos paslaugos ar nutraukiamas jų teikimas.
- **Valdyti rizikas ir informaciją** skiriant socialinį būstą asmenims, turintiems būstą nuosavybės teise, vykdyti būsto naudojimo stebėseną.
- **Igyvendinti** „keturių akių“ principą ir kitas kontrolės procedūras užtikrinant tinkamą procesų veikimą.
- **Viešinti** priimamus sprendimus ir susijusią informaciją visuomenei.

Pagrindiniai siūlymai savivaldos skaidrumo didinimui

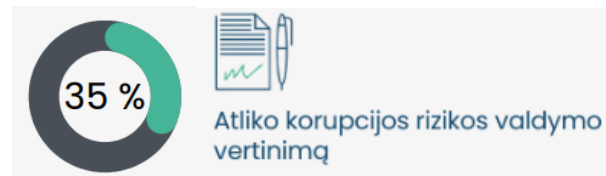
- ✓ Būtina **efektyvi Antikorupcijos, Etikos komisijų ir kontrolės ir audito tarnybų veikla.**
- ✓ Inicijuotas ir įgyvendintas **savivaldybės valdomų duomenų auditas ir atvėrimas** automatizuotam duomenų apdorojimui ir visuomeninei kontrolei palankiu formatu.
- ✓ Netoleruotina įtaka **vietinės, regioninės ar nacionalinės žiniasklaidos priemonėms**, ar veiksmai, kurie galėtų sudaryti tokios įtakos regimybę.
- ✓ Vidinio kanalo pagal **LR pranešėjų apsaugos įstatymą** veikimo užtikrinimas, darbuotojų ir interesantų pasitikėjimo skatinimas.
- ✓ **Antikorupcinio sąmoningumo** didinimas ir antikorupcinio **elgesio standartų** diegimas.

Pagrindiniai siūlymai kuriant korupcijai atsparią aplinką

- ✓ Užtikrinti reikiamus **personalo pajėgumus** – už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą atsakingus subjektus, kuriems ši **funkcija būtų pagrindinė, o pavaldumas įstaigos vadovui tiesioginis.**

- ✓ **Duomenų apie pavaldžias įstaigas valdymas, aktyvus veikimas „skėtiniu“ principu** nustatant ir valdant korupcijos rizikas, koordinuojant antikorupcinių priemonių įgyvendinimą.
- ✓ Aktyvi ir efektyvi **Antikorupcijos komisijos ir Savivaldybės centralizuotos vidaus audito tarnybos veikla.**

- ✓ Galimybės lengvai naudotis **vidiniu pranešimų kanalu** užtikrinimas, pasitikėjimo skatinimas.

Pagalba kuriant korupcijai atsparią aplinką

JT Korupcijai atsparios aplinkos kūrimo vadovas savivaldybėms

Korupcijai atsparios aplinkos kūrimo vadovas savivaldybėms

PRAKTINIAI BŪDAI

kurti ir įgyvendinti korupcijos prevencijos priemones savivaldybėse

www.corruptionfreecities.org

Iniciatyva „Skaidrumo akademija“

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo rekomendacijos ir *tipinių rizikų ir jų veiksnių savivaldybių veikloje sąrašas*

POVEIKIS	Katastrofinis	5	10	15	20	25
	Kritinis	4	8	12	16	20
	Pastebimas	3	6	9	12	15
	Žemas	2	4	6	8	10
	Nereikšmingas	1	2	3	4	5
		Labai žema	Žema	Vidutinė	Aukšta	Labai aukšta
TIKIMYBĖ						

Savivaldybės Antikorupcijos komisijos veiklos standartas

SAVIVALDYBĖS TARYBOS ANTIKORUPCIJOS KOMISIJOS VEIKLOS STANDARTAS

- Savivaldybės tarybos Antikorupcijos komisija (toliau – Komisija) veiklos standarto tikslas – rekomenduoti savivaldybės taryboms ir Komisijoms priemones, kurias įgyvendintu Komisijos veikla būtų efektyvesnė ir skaidresnė.
 - Šiuose standartuose vertinami sąlykiai suprantamos taip, kaip jos apibūdintos Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme, Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatyme ir Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme.
- II. KOMISIJOS VEIKLOS ORGANIZAVIMAS**
- Komisija turi būti sudaryta, priemonės – jos sudėtyje pateikta per Vietos savivaldos įstatymo numatytus terminus.
 - Komisija veikia pagal savivaldybės tarybos patvirtintus nuostatus, kuriuose rekomenduojama nustatyti:
 - 4.1. Komisijos posėdžių periodiškumą;
 - 4.2. Komisijos pareigų pamegį savo metuose veiklos plane savivaldybės tarybos numatytus terminus;
 - 4.3. Komisijos pareigų pamegį veiklos standartus ir patikėti jos savivaldybės tarybos savivaldybės tarybos numatytus terminus ir procedūras;
 - 4.4. Komisijos pareigų atlikti savo patikėty rekomendacijas imtis.
 - Komisijos metiniam veiklos plane, bei kitų priemonių, rekomenduojama nustatyti, kad Komisija analizuotų ir vertintų:
 - 5.1. savivaldybės administracijos vykdytas viešasias paskaitas;
 - 5.2. biudžetinių įstaigų ir viešųjų įstaigų, kurių sąvaidybė yra savivaldybės, savivaldybės valdomą įstaigą (toliau – savivaldybės įstaiga) veiklos viešasias paskaitas;
 - 5.3. Komisijos metiniam veiklos plane, bei kitų priemonių, rekomenduojama nustatyti, kad Komisija analizuotų ir vertintų:
 - 7.1. savivaldybės kontrolierių ir (ar) savivaldybės kontrolės ir audito tarybos veiklos metiniam ir ketvirtiniam, darbinis metų darbo ataskaitas;
 - 7.2. savivaldybės savivaldybės gyventojų, savivaldybės teritorijoje veikiančių asmenybių ir bendruomenės organizacijų ir savivaldybės teritorijoje veikiančių asmenybių ataskaitas;
 - 7.3. į Komisijos sudėtyje sąjungiama savivaldybės tarybos metinis, savivaldybės administracijos darbinis metinis ir darbinis, darbinis metų darbo ataskaitas, savivaldybės įstaigų veiklos ir darbinis metinis ataskaitas, kuriuos Komisija ir savivaldybės metinis ataskaitas atlikti pradedant praėjusioje metų apylyje kitose savivaldybėse.
 8. Komisijos veiklos ataskaitos rekomenduojama pateikti:
 - 8.1. informaciją apie Vietos savivaldos įstaigų ataskaitas, Komisijos darbinis ataskaitas ir jo rezultatus;
 - 8.2. informaciją apie kvartalinio Komisijos metiniam veiklos plane numatytos priemonės vykdytą ir jo rezultatus;
 - 8.3. pasiūlymus, rekomendacijas dėl antikorupcijos apylyje savivaldybės gestimo, korupcijos rizikos valdymu.
 9. Komisijos veiklos standartus rekomenduojama įrašyti savivaldybės tarybos posėdyje.

STT metodinė pagalba/konsultacijos/ e. mokymo platforma

www.stt.lt:
„Korupcijos prevencija“
„Antikorupcinio sąmoningumo didinimas“

* Aktyvi nuoroda paspaudus priemonės pavadinimą

Siekis

VALSTYBĖS PAŽANGOS STRATEGIJA: pasitikėjimas Lietuvos institucijomis ir organizacijomis

✓ pasitikėjimas vietos valdžia (regioninėmis ir vietos institucijomis):

54 proc. vs. 80 proc.

„Aš raginu pripažinti, kad šiuo metu galite ir nematyti teisingo kelio. Tačiau tai nereiškia, kad to kelio apskritai nėra“

Nick Vujicic

